

Законом України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» визначено особливості трудових відносин працівників усіх підприємств, установ, організацій в Україні незалежно від форми власності, виду діяльності і галузевої належності, а також осіб, які працюють за трудовим договором з фізичними особами, у період дії воєнного стану, введеного відповідно до Закону України «Про правовий режим воєнного стану».

Листами від 28.02.2022 № 1/3292-22, 07.03.2022 № 1/3378-22 відповідно, Міністерство наголошувало про заборону керівникам органів управління освітою та/або керівникам закладів освіти примушувати працівників (педагогічних, наукових, науково-педагогічних, інших) до написання заяв про відпустку без збереження заробітної плати. Працівникам виключно за добровільним бажанням може бути надана відпустка (із збереженням або без збереження заробітної плати) відповідно до вимог трудового законодавства. Також виключно за добровільним бажанням працівника його може бути звільнено за власним бажанням відповідно до вимог трудового законодавства.

Також було акцентовано увагу, щодо організації дистанційної роботи працівників закладів освіти та наукових установ.

Водночас, згідно з частиною одинадцятою статті 60-² КЗпП на час загрози поширення епідемії, пандемії, необхідності самоізоляції працівника у випадках, встановлених законодавством, та/або у разі виникнення загрози збройної агресії, надзвичайної ситуації техногенного, природного чи іншого характеру дистанційна робота може запроваджуватися наказом (розпорядженням) власника або уповноваженого ним органу без обов'язкового укладення трудового договору про дистанційну роботу в письмовій формі. З таким наказом (розпорядженням) працівник ознайомлюється протягом двох днів з дня його прийняття, але до запровадження дистанційної роботи. У такому разі норми частини третьої статті 32 цього Кодексу не застосовуються.

Отже, кожен працівник (педагогічний, науково-педагогічний та інші працівники) закладів і установ освіти, навчання яких відбувається у дистанційному режимі має самостійно визначити робоче місце та відповідно, несе відповідальність за забезпечення безпечних і нешкідливих умов праці на обраному ним робочому місці. Оплата праці здійснюється за тарифікацією, із розрахунку заробітної плати, встановленої при тарифікації, з дотриманням при цьому умов чинного законодавства.

У наслідок військових дій на окупованих територіях залишилась значна кількість закладів: вищої, передвищої освіти, професійної (професійно-технічної) освіти, загальної середньої освіти, дошкільної та позашкільної освіти, які можуть за певних умов продовжити освітній процес та органів державної влади, які забезпечують реалізацію політики в сфері освіти.

На сьогоднішній день питання функціонування установ та життєдіяльності громадянами на території бойових дій та території окупованій збройними силами держави агресора регламентуються Конвенцією про захист цивільного населення під час війни від 12 серпня 1949 р. (далі – Конвенція).

Відповідно до абзацу першого статті 50 Конвенції, окупаційна держава повинна в співробітництві з державними та місцевими органами влади сприяти належному функціонуванню закладів, відповідальних за піклування про дітей і їхню освіту.

Щодо роботи в умовах окупації, то Конвенція визначає, що робота повинна виконуватись лише в межах окупованої території, на якій знаходяться ці особи. Кожна така особа, наскільки це дозволяють обставини, повинна бути залишена на

своєму звичайному місці роботи. Робота повинна належним чином оплачуватись та відповідати фізичним та інтелектуальним можливостям робітників. Дія чинного в окупованій країні законодавства, яким регулюються умови та гарантії праці, зокрема що стосується зарплатні, робочих годин, обладнання, попередньої підготовки та компенсації за виробничі травми та хвороби поширюватиметься на осіб, що перебувають під захистом, залучених до роботи зазначеної в цій статті.

Додатково слід звернути увагу на положення статті 111¹ Кримінального кодексу України (далі – КК України), якою **передбачена кримінальна відповідальність за колабораційну діяльність**. Аналіз статті дав можливість встановити відсутність в складі злочину дій, які пов'язані з виконанням трудових обов'язків цивільним населенням на окупованих територіях.

Щодо питання організації освітнього процесу, то він не повинен відбуватись на підставі законодавства країни-окупанта, зокрема й стандартів освіти. Оскільки, КК України передбачає відповідальність за дії громадян України, спрямовані на впровадження стандартів освіти держави-агресора у закладах освіти.

Тобто працівники усіх типів закладів освіти та державних органів, які забезпечують реалізацію політики в сфері освіти і науки дії яких свідомо будуть спрямовані на впровадження освітніх стандартів держави-агресора у навчальних закладах на тимчасово непідконтрольних органам влади України територіях, будуть нести кримінальну відповідальність, відповідно до Кримінального кодексу України.

При цьому, категорії працівників згадані вище, продовжуючи трудові відносини, виконання посадових обов'язків, в закладах освіти чи державних органах, які функціонують відповідно до законодавства України та здійснюють його реалізацію повинні здійснювати відповідну діяльність з урахуванням положень Конвенції.

У випадку неможливості продовжити трудову діяльність на умовах Конвенції, та з метою дотримання законодавства України, у тому числі уникнення дій, що сприяють вчиненню кримінального проступку передбаченого статтею 111¹, **працівники закладів освіти та державних органів, відповідно до статі 13 Закону України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» можуть ініціювати призупинення дії трудового договору.**

Призупинення дії трудового договору не тягне за собою припинення трудових відносин, а відшкодування заробітної плати, гарантійних та компенсаційних виплат працівникам на час призупинення дії трудового договору (контракту) у повному обсязі буде покладено на державу, що здійснює військову агресію проти України, у тому числі щодо сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

За матеріалами – [МОН](#)